

Pooblastila lovskega čuvaja

Kleopatra Gabrič, diplomirana varstvoslovka

Srečko Felix Krobe, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija

Namen

Prispevek obravnava tematiko pooblastil lovskega čuvaja na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu iz leta 2004 oziroma 2008. Podrobneje obravnava njegova pooblastila in se do teh pooblastil tudi kritično opredeljuje. Posamezne določbe zakona, ki opredeljuje pooblastila lovskega čuvaja so nejasna. V prispevku navajamo nekaj osnovnih nalog lovskega čuvaja s čemer postavljamo pod vprašaj ali vse naloge vendarle ne presegajo okvir prostega časa, v katerem lovski čuvaj opravlja svoje naloge. Z uporabo pooblastil lovskega čuvaja gre za poseg z vidika človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih je mogoče v posameznih segmentih primerjati s pooblastili policista.

Metodologija

V prispevku uporabljamo metodo študija obstoječe literature in primerjavo pooblastil po različnih zakonih, kjer primerjamo pooblastila lovskega čuvaja na eni in policista na drugi strani.

Ugotovitve

Prikazane so naloge in pooblastila lovskega čuvaja z nekaterimi slabostmi in potrebnimi aktivnostmi za v bodoče, da bo lovsko-čuvajska služba tekla kot je zamišljena. Menimo, da je država z zakonodajo enostavno pooblastila lovske čuvaje za opravljanje nalog s področja lova, varstva okolja in narave, vendar mu pri tem ni ravno dodelila kakšnih potrebnih ukrepov ali vzvodov, da lahko nalogo opravi v primeru, da pride do zapletov. Res tudi je, da se lovski čuvaji vedno manj srečujejo s krivolovom, vsaj mislimo tako, in da pri teh ukrepih zoper krivolovce bi vendarle lovski čuvaj potreboval kakšno prisilno sredstvo. Vsekakor pa bo potrebno urediti tudi zakonske določbe, ki se nanašajo na pooblastila lovskega čuvaja. Pooblastila so sicer dobra, vendar zakonsko nedodelana ali celo nekoliko smešno in laično napisana.

Izvirnost prispevka

Članek je povzetek diplomske naloge z istoimenskim naslovom.

Ključne besede: lovski čuvaj, naloge, pooblastila, zakon, človekove pravice in svoboščine

1 Uvod

Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov, 2004) ureja upravljanje z divjadjo, ki obsega načrtovanje, ohranjanje, trajnostno gospodarjenje in spremljanja stanja divjadi, ter načine njihovega izvajanja. Zakon prav tako določa, da z divjadjo upravlja Republika Slovenija, ki pa lahko trajnostno gospodarjenje z divjadjo pod določenimi pogoji po istem zakonu, prenese na

usposobljeno pravno osebo kot lovsko pravico. Kot usposobljeno pravno osebo zakon smatra, da gre za lovske organizacije, ki jih sam zakon taksativno našteva.

ZDLov (2004), nalaga upravljavcu lovišča, da je dolžan zagotoviti nadzor na celotni površini lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom z organiziranjem lovsko čuvajske službe. Torej so lovske družine (LD) in lovišča s posebnim namenom (LPN) dolžne organizirati lovsko čuvajsko službo. Isti zakon tudi določa oziroma predpisuje pogoje za opravljanje te službe, pogoje za pristop k izpitu za lovskega čuvaja, imenovanje in razrešitev, naloge in njegova pooblastila.

Ker zakon pooblašča upravljavce lovišč, da poskrbijo za upravljanje oziroma gospodarjenje z loviščem kot del državnega premoženja, jim mora dati tudi posebne pravice, da lahko to nalogo uspešno opravljajo. Zato je dan lovskim čuvajem kot izvršilnim nosilcem te naloge status uradne osebe, s tem pa jim pripadajo tudi posebne pravice in dolžnosti. Da bi lahko lovski čuvaji uspešno opravljali zadane naloge, imajo določena pooblastila. Ta so dana lovskim čuvajem zaradi uspešnega opravljanja z zakonom določenih nalog – nadzora lovišča.

Z uporabo pooblastil se nujno omejujejo svoboščine in pravice državljanov. Ti se namreč morajo podrežati zakonitim zahtevam uradnih oseb, ki uporabljajo pooblastila. Zaradi tega se razlagajo določbe o pooblastilih vedno ozko, uradne osebe pa jih lahko uporabljajo samo v za to natančno določenih primerih. Če uradna oseba prekorači svoja pooblastila, lahko odgovarja disciplinsko, materialno in kazensko (Žaberl, 2007).

Pri izvajanju pooblastil lovskega čuvaja, tako kot pri drugih uradnih osebah, prihaja do posega v človekove svoboščine in pravice. Ugotavljanje istovetnosti je velik poseg v osebno integriteto posameznika. Zato je toliko bolj pomembno, da se naloge izvajajo zakonito, strokovno z upoštevanjem človekovih svoboščin in pravic. Velja osnovno pravilo, da je posameznikom dovoljenje vse, kar izrecno ni prepovedano in da lovski čuvaj sme samo tisto, kar je izrecno dovoljeno v okviru njegovih pooblastil. Definicija ali primerjava je zelo enostavna, vendar pa v svoji biti skriva veliko težav in možnosti, da lovski čuvaj kot uradna oseba prestopi mejo svojih pravic in pooblastil. Lovski čuvaj nima veliko pooblastil, vendar pa jih je ravno zadosti, da lahko zaradi slabe usposobljenosti, poznavanja zakonodaje prestopi mejo dopustnega in zakonitega in stopi na stran tistih, ki norme kršijo, torej na tisto stran, katerega je lovski čuvaj v dobri veri tudi imel v postopku.

2 Pravna podlaga in temeljni pojmi

2.1 Zakon o divjadi in lovstvu

ZDLov (2004) ureja področje lovsko-čuvajske službe v XII. poglavju od členov 70. do vključno s 73. členom. Upravljavcem lovišč v navedenem delu nalaga obveznost organiziranja lovsko čuvajske službe, govori o lovsko-čuvajskem izpitu, o pogojih za opravljanje službe in o pooblastilih lovskega čuvaja. V teh členih tudi določa, da mora minister izdati podrobnejša navodila o organizaciji lovsko-čuvajske službe in da minister podrobneje predpiše pogoje za pristop kandidata k izpitu za lovskega čuvaja in vsebine posameznih delov izpita.

Prejšnji področni zakon, Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi, ter upravljanju lovišč (ZVGLUL, 1976), je prav tako urejal področje lovsko-čuvajske službe in njegove naloge in opravljanje službe podrobneje urejal v Pravilniku o organizaciji gojitveno-čuvajske službe ter o programu in načinu opravljanja izpitov za lovskega čuvaja (1976). ZDLov (2004) v 3. odstavku 72. člena tudi izrecno navaja, da je lovski čuvaj v času opravljanja službe v lovišču ali v LPN uradna oseba.

Na podlagi ZDLov (2004) je bil izdan Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka (Pravilnik, 2005). Predpisuje in nalaga upravljavcem lovišč oziroma organizaciji, ki ima koncesijo, da organizirajo lovsko-čuvajsko službo in sicer najmanj enega lovskega čuvaja na

2000 ha lovne površine. Za LPN pa predpisuje, da ima najmanj enega lovskega čuvaja v vsakem revirju. Upravljavec mora zagotoviti nadzor v lovišču o čemer mora voditi evidenco, ki je sestavni del evidenc, ki jih vodi in jih na zahtevo lovskega inšpektorja dati v na vpogled.

Pravilnik (2005) tudi določa, da se izpit za lovskega čuvaja izvaja po programu, ki obsega teoretični in praktični del. Tako določa tudi pripravljavce in sodelujoče pri teoretičnem in praktičnem delu izpita in tako zavezuje Lovsko zvezo Slovenije (LZS) in Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) ter vključuje pri pripravi programa za teoretični del še pedagoške ustanove.

Novost pri opravljanju lovsko-čuvajske službe v primerjavi s staro zakonodajo je tudi v tem, da mora lovski čuvaj pred nastopom službe med drugim, pred pristojnim upravnim organom podati izjavo, da bo službo vestno in nepristransko opravljal v skladu z zakonom, s čimer izpolnjuje pogoje za pridobitev lovsko čuvajske izkaznice in službenega znaka, ki ju izda pristojni upravni organ. Prav tako pristojni organ z odločbo razreši opravljanja lovsko-čuvajske službe, če je prekršil določila ZDLov (2004) ali na njegovi podlagi izdanih predpisov. Predlog za njegovo razrešitev lahko poda tudi lovsko inšpekcija. Določba 2., 3. in 4. odstavek 72. člena ZDLov (2004) je povsem različna od starega zakona in pravilnika. Do sprejema omenjenega zakona je bilo dovolj, da je imel lovski čuvaj opravljen izpit za lovskega čuvaja in je imel z upravljavcem lovišča sklenjeno pogodbo za opravljanje lovsko čuvajske službe. Omenjene določbe pa sedanji sistem nekoliko spreminja.

Uresničevanje gornjih določb je v praksi zaživelu šele v maju 2011, ko so LD pričele na ministrstvo pošiljati izpolnjene izjave – zaobljube. Do tega časa pa ni bilo urejeno, pred katerim organom bo lovski čuvaj sploh podpisal izjavo pred nastopom nalog lovskega čuvaja. Pogoji pri tem pa je podpisana pogodba lovskega čuvaja z LD v kateri bo opravljal lovsko-čuvajsko službo.

2.2 Določbe v ostalih predpisih

Določbe 3. odstavek 72. člena ZDLov (2004) so tako rekoč ponovljene določbe 4. točke 1. odstavek 99. člena Kazenskega zakonika Republike Slovenije (KZ, 2008). V členu so obrazloženi pojmi uporabljeni v KZ (2008) in sicer našteva vse, ki imajo status uradne osebe, med njimi tudi določba kamor sodi tudi lovski čuvaj in sicer: »uradna oseba po tem zakonu je lahko: druga oseba, ki opravlja določene uradne dolžnosti na podlagi pooblastil, katera ji daje zakon ali na podlagi zakona izdani predpisi ali na podlagi zakona sklenjena pogodba o arbitraži«.

Glede na navedeno definicijo KZ (2008) bi lovski čuvaj, ko opravlja lovsko-čuvajsko službo, imel zagotovljeno pravno varstvo tudi v primeru, če te izrecne navedbe ne bi vseboval ZDLov (2004). Lovski čuvaj kot uradna oseba načelno v imenu in na račun države izvaja določene naloge in pooblastila. Zato je država poskrbela za njegovo pravno varstvo, ki so jo deležne te osebe v času, ko izvajajo javne naloge. Oseba, ki se upira postopku, ne upošteva zahtev lovskega čuvaja ali ga omalovažuje ali ga celo napade, lahko s takšnim dejanjem stori prekršek ali kaznivo dejanje (Žaberl, 2007).

Ker lovski čuvaj izvaja pooblastila na podlagi zakona in na njeni podlagi izdanih predpisov uživa pravno varstvo v primeru, da je pri opravljanju uradnih nalog napaden ali mu je dejanje, ki ga izvaja v okviru svojih pravic in pooblastil preprečeno. V hujših primerih, to je kadar intenzivnost storilčevega ravnanja preseže okvire prekrška in vsa znamenja kažejo, da je podan sum storitve kaznivega dejanja, se zoper osumljenca poda kazenska ovadba. Najpogostejša kazniva dejanja, ki so lahko storjena proti lovskemu čuvaju kot uradni osebi, so:

- kaznivo dejanje razžalitve po 158. členu v zvezi s 168. členom KZ (2008), ki določa: »Kdor koga razžali, se kaznuje, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zapornim do treh mesecev«. Razžalitev mora biti v tem primeru izrečena v zvezi z opravljanjem funkcije lovskega čuvaja. Element kaznivega dejanja oziroma žrtev mora biti lovski čuvaj kot uradna oseba v zvezi z opravljanjem njegove službe oziroma naloge. Določbe

178. člena KZ (2004) pa se nanašajo na pregon posameznih kaznivih dejanj, kamor spada tudi kaznivo dejanje razžalitve za kar mora oškodovanec pri pristojnem organu (na policijski postaji ali sodišču) podati predlog za pregon (gre za kaznivo dejanje, ki se preganja na predlog oškodovanca).

- kaznivo dejanje preprečitve uradnega dejanja ali maščevanje uradni po 229. členu KZ (2008), ki določa:« Kdor s silo ali z grožnjo, da bo neposredno uporabil silo, prepreči uradni osebi uradno dejanje, ki ga je nameravala opraviti v okviru svojih pravic, ali jo na enak način prisili, da opravi uradno dejanje, se kaznuje z zapornom do dveh let«. Poskus kaznivega dejanja je kazniv. Pri navedenem kaznivem dejanju vsebujejo nadaljnji odstavki istega člena tudi določbo oziroma element glede razžalitve, kar pomeni, da je v tem primeru zajeta tudi razžalitev. Zanimivo pri tem kaznivem dejanju je tudi to, da je lahko kaznivo dejanje storjeno tudi v času, ko lovski čuvaj ni v službi oziroma trenutno ne opravlja nalog lovskega čuvaja, pa ga je storilec napadel zaradi tega, ker je lovski čuvaj predhodno vodil kakšno uradno dejanje zoper storilca. Gre za kaznivo dejanje, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti in ne na predlog oškodovanca.
- kaznivo dejanje napada na uradno osebo, ko ta opravlja naloge varnosti po 300. členu KZ (2008), ki določa:« Kdor napade ali resno zagrozi, da bo napadel uradno osebo ali drugo osebo, za katero ve, da pomaga uradni osebi, ko ta opravlja naloge javne ali državne varnosti ali čuva javni red, se kaznuje z zapornom do dveh let«. Poskus kaznivega dejanja je kazniv. Gre za kaznivo dejanje katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti.

V vseh zgoraj omenjenih primerih je potrebno podati kazensko ovadbo. Ovadbo lahko poda tako oškodovanec ali matična lovska družina za svojega lovskega čuvaja

Pri pooblastilih lovskega čuvaja v peti alineji, 1. odstavka 73. člena ZDLov (2004) določa, da lovski čuvaj pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju in da ga sme uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi. Torej neposrednih pooblastil za prisilna sredstva lovski čuvaj nima, ampak sme orožje uporabiti v samoobrambi.

To samoobrambo lahko preprosto prevedemo v okvir silobrana po 22. členu KZ (2008), ki določa:» Ni kaznivo dejanje tisto dejanje, ki je storjeno v silobranu. Silobran je tista obramba, ki je neizogibno potrebna, da storilec odvrne od sebe ali koga drugega istočasen protipraven napad. Storilec, ki je prekoračil meje silobrana, se sme kaznovati mileje; če pa je prekoračil silobran zaradi močne razdraženosti ali prestrašenosti, povzročene z napadom, se mu sme kazni tudi odpustiti«. Iz definicije izhaja, da so opredeljeni elementi napada in obrambe. Elemente napada opredelimo na naslednji način:

1. Napad je dejanje, ki je usmerjeno na poškodovanje ali uničenje kakšne pravno zavarovane dobrine. V našem primeru je to lovski čuvaj ali oseba, ki jo lovski čuvaj brani. Pogoji za napad so naslednji:
 - napadalec je lahko samo človek, ker lahko samo človek ravna protizakonito. Če bi lovskega čuvaja ali drugo osebo ogrožala žival, se to ne upošteva v okviru silobrana, pač pa v okviru skrajne sile po 32. členu KZ (2008).
 - napad mora biti protipraven. Poseg v varovano dobrino (čuvajeva telesna integriteta) ni protipraven, če gre za dejanje, ki ga dovoljujejo predpisi (npr.: zakonita uporaba fizične sile ali prisilnih sredstev policista).
 - napad mora biti istočasen. Napad je istočasen takrat, ko se začne in dokler traja, kakor tudi takrat, ko neposredno grozi. Če ponazorimo s konkretnim primerom glede istočasnosti, si zamislimo primer, ko krivolovec strelja na lovskega čuvaja in se lovski čuvaj brani z ognjem - orožjem. Ampak istočasno,

torej, če bi krivolovec streljal na lovskega čuvaja, nato pa stekel s kraja in bi ga lovski čuvaj ustrelil v hrbet, ne bi več govorili o istočasnosti.

2. Obramba pred napadom je dejanje s katerim se odvrta napad. Pogoji za obrambo so:
 - obramba za odvrnitev napada mora biti neizogibno potrebna. Neizogibna potrebnost se ugotavlja v vsakem primeru posebej. Pomeni, da ni bilo na voljo drugih možnosti za obrambo kot tista, ki je bila uporabljena v silobranu.
 - obramba mora biti sorazmerna. Sorazmernost obrambe se veže na neizogibno potrebnost. Med močjo napada in obrambe mora biti vselej določeno sorazmerje sicer govorimo o prekoračenem silobranu. Gre za sorazmernost med intenzivnostjo napada in obrambe. Na primer napadalec je golorok in fizično šibak, oseba, ki se brani pa zoper njega uporabi strelno orožje.
 - obramba in napad morata biti istočasna. Pomeni, da mora biti obrambno dejanje izvršeno v trenutku, ko se napad začne oziroma dokler traja ali v trenutku, ko napad neposredno grozi.

Dejanje, ki je storjeno v silobranu, ni kaznivo dejanje, pomeni, da tisti, ki se je branil kazensko ne odgovarja, kljub temu, da je na primer napadalca hudo telesno poškodoval ali ga celo usmrtil. V primeru pa, da je tisti, ki se je v silobranu branil prekoračil meje sorazmernosti med napadom in obrambo, odgovarja storilec za prekoračen silobran.

Na delo lovskega čuvaja se nanaša tudi nekaj določil Zakona o kazenskem postopku (ZKP, 2007) in sicer že kar v 145. členu, ki govori o dolžnosti pravnih oseb in organizacij z javnimi pooblastili glede na obveznosti pri naznanitvi kaznivega dejanja za katere se storilec preganja po uradni dolžnosti. Ta obveznost se nanaša bolj na lovsko družino (LD) kateri pa je lovski čuvaj dolžan poročati o svojem delu. V nadaljevanju v 146. členu ZKP (2007) določa, da vsakdo sme naznaniti kaznivo dejanje za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti in da zakon tudi določa, kaj v konkretnih primerih pomeni opustitev ovadbe oziroma naznanitve kaznivega dejanja. Za lovskega čuvaja je bolj aktualen 160. člen ZKP (2007), ki govori o tako imenovani »državljski aretaciji«. Člen določa: »Tistemu, ki je zasačen pri kaznivem dejanju, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, sme vsakdo vzeti prostost. Nato ga mora takoj izročiti preiskovalnemu sodniku ali policiji, če tega ne more storiti, pa takoj obvesti nekoga od teh organov. Policija ravna po določbah 157. člena ZKP (2007)«.

V ZDLov (2004) ima lovski čuvaj pooblastilo privedbe osebe, ZKP (2007) pa obravnava odvzem prostosti nekoliko širše kot izvirno pooblastilo, ki ga kot takšno ZDLov (2004) ne navaja. Ob tem ne smemo zanemariti določb 1. odstavka 4. člena ZKP (2007), ki določa, da je potrebno osebo, kateri je odvzeta prostost, obvestiti o razlogih za odvzem prostosti (Miranda). ZDLov (2004) omenja le privedbo in ne o odvzemu prostosti. V tujini, zlasti v ZDA, se policisti v uniformi več poslužujejo »državljske aretacije« ker je pri tem manj možnosti, da policist ob aretaciji stori kakšno procesno kršitev, ki bi lahko vplivala na nadaljnji postopek.

Prekrški so določene kršitve zapovedanih družbenih norm, ki nimajo takšne intenzitete in družbene nevarnosti kot kazniva dejanja. Preganjajo jih zato določene uradne osebe – v primeru varstva divjadi so to tudi lovski čuvaji, sankcionirajo pa za to pristojni organi – prekrškovni organ ali sodišče (Žaberl, 2007).

ZDLov (2004) med poglavjem kazenskih določb ne pozna kršitve v primeru, če bi se kdo neprimerno vedel do lovskega čuvaja. Vendar lahko iz dikcije uradne osebe iščemo v tem primeru kršitev zoper tistega, ki se bi neprimerno vedel do lovskega čuvaja v okviru določb 22. člena Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZVJRM, 2006), v zvezi 2. člena istega zakona, ki govori o nedostojnem vedenjem do uradne osebe.

3 Pogoji za opravljanje službe in pooblastila lovskega čuvaja

3.1 Pogoji za opravljanje lovsko čuvajske službe

Preden preidemo na pogoje za opravljanje lovsko čuvajske službe se zaradi pooblastil, ki jih ima lovski čuvaj, ne moremo izogniti temeljnim načelom za uporabo pooblastil. Hote ali pa nehoti, jih pač moramo primerjati z načeli, ki jih morajo uporabljati drugi varnostni organi pri uporabi svojih pooblastil. Tako lahko pač enostavno povzamemo načela, ki jih navajajo različni avtorji za uporabo načel v policiji. Na tem mestu načela zgolj omenjamo in jih ne opisujemo. Tako Žaberl (2006), ki navaja, da so temeljna načela za uporabo policijskih pooblastil:

- načelo zakonitosti ali legalitete,
- načelo sorazmernosti ali proporcionalnosti,
- načelo humanega ravnanja,
- načelo strokovnosti,
- načelo imunitete kamor prišteva diplomatsko imuniteto, poslansko imuniteto in posebnost policijskih postopkov s pripadniki Slovenske vojske.

Pri pogojih za opravljanje lovsko-čuvajske službe moramo upoštevati določbe ZDLov (2004) in sicer 72. in 71. člen, in določbe Pravilnika o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka (Pravilnik, 2005) iz II. poglavja in njegove dopolnitve (2006). ZDLov (2004) določa, da lahko postane lovski čuvaj polnoleten oziroma polnoletna državljanka Republike Slovenije, ki ima orožni list in je opravil izpit za lovskega čuvaja ter ima kot član lovske organizacije triletno lovsko prakso. Kar pomeni, da naloge lovskega čuvaja ne more opravljati tisti, ki ni član lovske organizacije, tisti, ki nima orožnega lista, tisti, ki nima vsaj triletno prakso v lovstvu in da ni opravil izpita za lovskega čuvaja. Zakonodajalec je predpisal minimum lovske prakse in ga v bistvu znižuje na tri leta, prej minimum štiri leta.

ZDLov (2004) uvaja novost, ki prej ni bila prisotna. Uvaja izjavo (zaobljubo), ki jo mora dati pred pristojnim upravnim organom, da bo svojo službo vestno in nepristransko opravljal v skladu z zakonom, s čemer izpolni pogoj za pridobitev lovsko-čuvajske izkaznice in službenega znaka, ki ju prav tako izda upravni organ. Tudi njegova razrešitev je napram stare zakonodaje spremenjena, razreši ga lahko pristojni upravni organ z odločbo v primerih, če je prekršil določila ZDLov (2004) ali na njegovi podlagi izdanih predpisov. Predlog vloži lovska inšpekcija.

Pravilnik (2005) v drugem členu podrobneje ureja organiziranost lovsko-čuvajske službe in določa, da je lovska organizacija-koncesionar, dolžan organizirati lovsko-čuvajsko službo in sicer v LD najmanj enega lovskega čuvaja na 200 ha lovne površine in v LPN po enega lovskega čuvaja v vsakem revirju. Torej predpisuje minimum lovskega čuvajev za uspešno opravljanje lovsko-čuvajske službe. Teoretični del izpita organizira in izvaja LZS in ga pripravi v sodelovanju z ZGS in pedagoškimi ustanovami.

3.2 Pooblastila lovskega čuvaja

Pooblastila lovskega čuvaja so naštetá oziroma določena v 73. členu ZDLov (2004) in sicer v dveh odstavkih. Zaradi preglednosti in kasnejše obrazložitve jih navajamo v nadaljevanju: Lovski čuvaj je med opravljanjem službe pooblaščen da:

1. osebe, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila ZDLov (2004) ustaviti, preveriti njihovo istovetnost ter o kršitvah obvestiti upravljavca, lovskega inšpektorja, po potrebi pa tudi pristojni organ za notranje zadeve
2. osebam, ki se nahajajo z orožjem oziroma lovskimi pripravami v LPN ali lovišču in nimajo pravice udeleževanja v lovu, začasno odvzame orožje ali lovske priprave ter osebe privede in odvzete predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve

3. v primeru, ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil ZDLov (2004) skriti v vozilih ali prtljagi, zahteva za njihovo izročitev in obvesti pristojni organ za notranje zadeve
4. po nalogu Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) oziroma lovskega inšpektorja opravi odstrel divjadi, če ga ni opravil koncesionar v skladu s koncesijsko pogodbo
5. pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju. Orožje sme lovski čuvaj uporabiti le v samoobrambi v skladu s predpisi.

V primerih, ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, je lovski čuvaj pooblaščen ukrepati po lastnem preudarku. V takšnem primeru pa prevzame tudi odgovornost za umestnost storjenih ukrepov.

Iz navedene dikcije ima potem takem lovski čuvaj pooblastila, ki se nanašajo na ustavitev osebe, ugotavljanje istovetnosti, do začasnega odvzema orožja ali lovskih priprav, do privedbe in do zahteve po izročitvi predmetov, ki so v prtljagi oziroma v vozilu. Iz navedenega člena in tudi drugih določb lovski čuvaj nima pooblastila do uporabe prisilnih sredstev, prisilna sredstva v ožjem sme uporabiti samo v smislu silobrana. Kar pomeni, da je pri izvrševanju svojih pooblastil vendarle omejen in sicer lahko naštetih pooblastila izvaja zgolj takrat, ko oseba, katerega ima v postopku, sodeluje z lovskim čuvajem, kar pa v praksi predstavlja težavo ali celo razlog za odstop lovskega čuvaja od izvajanja posameznega pooblastila.

Žaberl (2005) v svojih razmišljanjih razdeljuje podrobneje določbe oziroma pooblastila lovskega čuvaja. Navedbe, ki so nanizane glede pooblastil in posameznih pojmov zelo držijo in nam ne preostane drugega, kot da se z avtorjem strinjamo.

Tako najprej Žaberl (2005) navaja terminološko nedoslednost, saj zakonodajalec v ZDLov (2004) še zmeraj govori o organih za notranje zadeve, čeprav izhaja iz zakonskih določb iz leta 1998 terin policija ali policist.

Žaberl (2005) se prav tako ne strinja s pooblastilom, glede privedbe osebe, ki je kršila neki predpis in je zalotena v lovišču. Pri tem se sklicuje in navaja določbe 160 člena ZKP (2007) in na državljansko aretacijo, ki pa velja zgolj za zalotitev osebe pri storitvi kaznivega dejanja za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti.

3.2.1 Ustavitev osebe

Pooblastilo lovskega čuvaja se nanaša na ustavitev »osebe« in to točno določene, torej tiste, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila ZDLov (2004). Pojem je točno določen in se ne nanaša na ustavljanje voznika prevoznega sredstva. To je tako razumeti, saj podobni oziroma drugi predpisi uporabljajo v primeru, da se nanaša na tistega, ki vozi, uporablja pojem »ustavitev voznika«. Iz slednjega gre za ustavljanje osebe, torej tistega, ki ga lovski čuvaj v lovišču zaloti peš.

Navedena trditev bi vzdržala strokovno presojo, vendar pa ob upoštevanju sodbe Vrhovnega sodišča Republike Slovenije številka I Ips 245/97 z dne 20.5. 1999 nam celotno sliko nekoliko obrne in nas prepriča v to, da pri tem sploh ni pomembno ali je oseba z vozilom ali peš pač pa je pomemben namen oziroma naloga lovskega čuvaja. V konkretnem primeru je lovski čuvaj med opravljanjem lovsko-čuvajske službe zasledoval osumljenca krivolova iz lovišča. Ker mu je pobegnil z avtomobilom ga je zasledoval in tudi ustavil, pri čemer pa ga je osumljenec napadel. V postopku je bil osumljenec spoznan za krivega kaznivega dejanja preprečitve uradnega dejanja uradni osebi za kar je bil tudi kaznovan.

V pritožbenem postopku pa je vrhovno sodišče potrdilo napadeno sodbo in jo podkrepilo z naslednjim stališčem: »Lovski čuvaj je po določbi 64. člena ZVGLUL (1976) uradna oseba. Res je sicer, da je po 21. členu istega zakona javna cesta izvzeta iz lovišča in da tudi sicer lovski čuvaj nima na javni cesti pooblastil, kot jih ima pri kontroli cestnega prometa policist. Vendar pa

Vrhovno sodišče soglaša s stališčem, navedenim v izpodbijani sodbi, da je javna cesta izvzeta iz lovišča le glede upravljanja, ne pa tudi glede varstva, gojitve in lova divjadi ter prepovedi, ki so s tem povezane in da v konkretnem primeru lovski čuvaj-oškodovanec ni obravnaval obsojenca kot voznika motornega vozila, temveč kot domnevnega kršitelja predpisov o lovu.

Pri izvrševanju nadzorstvenih pravic glede preprečevanja nedovoljenega lova in odkrivanja kršitev predpisov o lovstvu, ki jih ima lovski čuvaj po 8. členu pravilnika, ima lovski čuvaj med drugim tudi pooblastila za ugotavljanje identitete vsakogar, ki se mudi v lovišču z očitnim namenom, da bo lovil. Ker je mogoč prepovedan lov tudi z javne ceste in ker tudi storilec, ki lovi v bližini ceste, lahko pred lovskim čuvajem zbeži na cesto, bi bila povsem nelogična razlaga ZGVLUL (1976) in pravilnika, da lovski čuvaj ne more na javni cesti izvrševati svojih nadzorstvenih pravic v zvezi z nedovoljenim lovom, nima statusa uradne osebe. Po oceni Vrhovnega sodišča takšna »širše« razlaga ZGVLUL (1976) glede pojma lovišče ne pomeni kršitve kazenskega zakona, ki jo je uveljavljal zagovornik, saj ne gre za nedovoljeno ekstenzivno razlaga kazenskopravne določbe 1. odstavka 303. člena KZ.

Lovski čuvaj mora dobro poznati določbe ZDlov (2004, 2008) kar se že kaže v tem prvem pooblastilu, ki se nanaša na ustavitev osebe, ki krši ali namerava kršiti določbe zakona. Pomembna določba za lovskega čuvaja je navedena v 5. členu ZDlov (2004, 2008), ki govori o določbi oziroma definiciji kaj sploh je lov. Tako navaja, da je lov iskanje, opazovanje, zasledovanje, vabljenje in čakanje divjadi s ciljem upleniti divjad ali jo odloviti živo ter pobiranje divjadi ali njenih delov. Iz določbe tako ugotovimo, da je pri tem zelo pomemben ali odločujoč element cilj uplenitve ali odlov, ter že samo pobiranje divjadi ali njenih delov. Ali je pobiranje odpadlega jelenjega rogovja že mogoče šteti za lov? Po navedbi omenjenega člena gre za pritrdilni odgovor.

3.2.2 Ugotavljanje istovetnosti

Gre za uradno opravilo, katerega namen je, da uradna oseba, lovski čuvaj, ugotovi istovetnost in osebne podatke oseb, katere ima v postopku. Njegovo pooblastilo ni tako široko, da bi lahko opravljal tovrsten postopek z vsemi, kateri se nahajajo v lovišču ampak točno določeno kategorijo oseb in sicer samo tiste, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila ZDlov (2004). Torej ima to pooblastilo točno ob določenih pogojih. Pojem ugotavljanje istovetnosti izhaja tudi iz obligacije oziroma iz obveznosti posedovanja določenega dokumenta, osebne izkaznice ali druge javne listine, ki jo je izdal državni organ. Tako Zakon o osebni izkaznici (2005) določa, da mora občan pokazati osebno izkaznico ali javno listino opremljeno s fotografijo in osebnimi podatki pooblaščenim osebi. V tem primeru je to tudi lovski čuvaj.

Pooblastilo ugotavljanja istovetnosti je glede na zakonsko določilo omejeno teritorialno in personalno (Žaberl, 2005). Teritorialno v tem smislu, da lahko lovski čuvaj ugotavlja istovetnost samo pri osebah, ki so v lovišču, personalno pa v tem smislu, da morajo te osebe kršiti ZDlov (2004) ali pa da to nameravajo.

Problematičnost izvajanja navedenih pooblastil je v glavnem v tem, da lovski čuvaji pooblastila premalo poznajo tako teoretično, kot tudi s praktičnega vidika oziroma z vidika praktičnega postopka. V programu ni posebej določenih vsebin, kako naj to lovski čuvaj izvede. S standardizacijo in tipizacijo postopkov lovskega čuvaja bo potrebno te praktične postopke tudi opredeliti in v kasnejši fazi vse te postopke vključujoč s pooblastili lovskega čuvaja tudi predstaviti javnosti. Če javnost ne pozna pooblastil lovskega čuvaja, potem je postopek lovskega čuvaja v lovišču že v naprej obsojen na konfliktno situacijo.

3.2.3 Začasen odvzem orožja ali lovske priprave

Pooblastilo se nanaša na ukrep zoper osebe, ki se nahajajo v lovišču ali lovišču s posebnim namenom (LPN) z orožjem in lovskimi pripravami in nimajo pravice udejstvovanja v lovu. Tako sme orožje ali lovske priprave začasno zaseči. Prav tako ga nadalje ZDlov (2004) obvezuje, da

začasno zasežene predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve. Zakon ga ne pooblašča, da bi predmete trajno zasegel ampak ga omejuje zgolj na začasen zaseg. V ta začasen zaseg ne vključuje pridobljene predmete z nedovoljenim lovom npr: divjačino o kateri zakon ničesar ne govori.

Slednje je v bistvu pri nedovoljenem lovu predmet kaznivega dejanja in bi zaseg opravili organi pregona. Trajen zaseg bodo v vseh primerih izvedli delavci policije v predkazenskem postopku v smislu 148. člena ZKP (2007). Zakon nikjer ne opredeljuje in ne predpisuje samega načina zasega, nikjer ne omenja nobenega potrdila o zasegu, ki bi bil opremljen z zakonsko določbo. Takšen način začasnega zasega je lahko v kasnejšem postopku sporen. Kakorkoli že bo potrebno lovskega čuvaja usposobiti in opremiti z različnimi potrdili in obrazci za izpolnjevanje pisnih izdelkov in potrdil, katere potrebuje za učinkovito opravljanje svojih nalog. Žaberl (2004) podrobneje opisuje postopek in pisne izdelke ribiškega čuvaja v posebnem priročniku namenjenim ribiškem čuvajem in gospodarjem. Za primerjavo z lovskimi čuvaji ima Ribiška zveza postopke zelo podrobno opredeljene.

3.2.4 Privedba

Privedba sodi v tako imenovane primarne posege v osebno svobodo, to so ukrepi katerimi država osebi, za katero obstaja sum, da je posegla v javni interes, omeji osebno svobodo z namenom procesuiranja za prekršek ali kaznivo dejanje. Primarni posegi v osebno svobodo se začnejo s prvim trenutkom ali prijetjem in traja vse do konca odvzema prostosti. Pri primarnih posegih ima oseba več pravic, ker ji je prostost odvzeta kot »objektu« osredotočene preiskave. Privedba je uradno dejanje katere namen je, da se določeno osebo ali osebe privede na določen kraj ali v določene prostore. Gre za začasen odvzem prostosti, saj je s privedbo oseba, katero privaja lovski čuvaj omejena glede lastnega gibanja. Zakonodajalec določa, da lovski čuvaj sme osebo privedi in jo izročiti pristojnemu organu za notranje zadeve. Po naravi stvari ima verjetno v mislih policijo. Privede pa tiste osebe, ki se nahajajo z orožjem ali z lovskimi pripravami v lovišču in nimajo pravice udeleževanja v lovu. Določbo druge alineje 1. odstavka 73. člena ZDLov (2004) je tako razumeti, da mora lovski čuvaj te osebe obvezno privedi, čeprav bi jim lahko na kraju začasno zasegel predmete in o zadevi pisno obvestil policijo. To pooblastilo je potrebno razumeti širše in ga razumeti tako, da sme lovski čuvaj te osebe tudi privedi ni pa privedba obligatorna v teh primerih in je možen tudi postopek brez privedbe. Glede same privedbe se postavlja mnogo vprašanj, kako naj osebo privede iz visokogorskega lovišča? Postavi se takojšnje vprašanje glede varnosti lovskega čuvaja in tudi varnosti osebe, ki jo ima lovski čuvaj v postopku.

3.2.5 Zahteva po izročitvi predmetov

Zahteva po izročitvi predmetov pride v poštev v primerih, ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil zakona skriti v vozilih ali prtljagi. V vozilih ali v prtljagi bi tako lahko bila divjačina ali orožje s katerim se je izvajal nezakoniti lov. Gre zgolj za zahtevo in ne za nadaljnjo pravico po pregledu vozila ali prtljage. Pravni standard je »razlogi za sum«, kar ni ravno najnižji pravni standard, če ga primerjamo z standardom »podani razlogi za sum«. Torej mora lovski čuvaj imeti razloge za sum, ki bi lahko bili npr. strel nedaleč stran in prihod osebe, ki ima vidno okrvavljene roke ali hlačnico. Splošna ugotovitev pri pooblastilih lovskega čuvaja je, da ima posamezna pooblastila s katerimi težko opravlja vse svoje naloge, če pa za opravljanje nalog ni več in ni sposoben kombinatorike uporabe predpisov pa še toliko težje (Žaberl, 2005).

3.2.6 Nošenje orožja v skladu s predpisi o orožju in uporaba orožja

Zakon o orožju (Zoro-1, 2005) opredeljuje v svojem 8. členu pojem nošenje in prenašanje orožja. Nošenje orožja po tem zakonu pomeni, da ima posameznik orožje, pripravljeno za

uporabo, pri sebi. Za nošenje orožja po tem zakonu se ne šteje, če ima posameznik orožje pri sebi v svojih stanovanjskih prostorih, oziroma znotraj svojih ograjenih nepremičnin, če ni s tem zakonom drugače določeno. Za prenos orožja po tem zakonu se šteje, če orožje ni pripravljeno za uporabo in je zaprto v embalaži, pri čemer mora biti strelivo ločeno od orožja, prenos pa je potreben iz upravičenih razlogov. Lovski čuvaj v času opravljanja svoje službe orožje nosi, ko je v lovišču, izven lovišča ga prenaša v skladu z ZOro-1(2005). Glede njegove uporabe smo že pojasnili pojem silobrana in ga v tem smislu lovski čuvaj sme uporabljati. Ta določba posebej poudarja, da ga ne nosi kot prisilno sredstvo, kot ga imajo policisti, ampak ga v primeru napada omejuje na določbe silobrana.

Lovsko orožje je tako po ZOro-1 (2005) dolgoceвно in kratkoceвно. Slednje se ne uporablja za izvajanje lova pač pa le za t.im. »milostni strel. Vendar pa bi ga lahko lovski čuvaj ob ukrepanju v primeru silobrana ob upoštevanju načela sorazmernosti prav tako tudi uporabil. Zgoraj navajamo prav to, kar trdi tudi Žaberl (2005) in se pri tem sklicuje na določbe ZDlov (2004), kjer 73. člen navaja, da sme lovski čuvaj orožje uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi. ZDlov (2004) ne govori o silobranu, pač pa o samoobrambi, kar je neposrečen izraz, sploh v zakonodaji. Pri tem se poraja vprašanje, ali za lovskega čuvaja ne veljajo splošni predpisi, ki se nanašajo na silobran tako kot za ostale občane.

3.2.7 Ukrepanje po lastnem preudarku

Ali diskrecijska pravica, pomeni izdajanje upravnih aktov po pravici prostega preudarka. To je možno le v okviru načela zakonitosti. Temeljiti mora na izrecnem zakonskem pooblastilu, upoštevati mora javno korist, akt mora biti izdan v mejah pooblastila in v skladu z namenom zakona.

Navedeno pooblastilo je dano lovskemu čuvaju predvsem zaradi nepredvidenih situacij, na katere lahko lovski čuvaj med opravljanjem svojih nalog naleti je potrebno njegovo takojšnje ukrepanje. Takojšnje ukrepanje zaradi nevarnosti, da bi prišlo zaradi odlašanja in obveščanja do nezaželenih posledic zaradi nevarnosti za zdravje in življenje ljudi. To pomeni, da se mora v takšnih primerih odločiti sam in to takoj, ter s tem prevzame tudi neposredno odgovornost za podzeti ukrep. Ali bo lovski čuvaj najprej obveščal pristojne v primeru neposredne zaznave množice živali-divjadi, ki imajo vidne znake bolezni »zoonoze«, ki se prenašajo na človeka, ali bo ukrepal takoj. Verjetno bo takoj opravil odstrel steklih lisic in podobno. Ter šele nato opravljal obveščanje pristojnih. Primerov v katerih bo moral lovski čuvaj ukrepati nemudoma je zagotovo več, vendar pa je s tem pooblastilom zakonodajalec dal možnosti ukrepanja lovskemu čuvaju za veliko nepredvidenih situacij.

Glede navedene določbe ZDlov (2004), ki se nanaša na lovskega čuvaja pridemo v čudno situacijo. Žaberl (2005) ob tem ukrepanju postavlja vprašanje oziroma trditev, da je smisel pooblastil, ki jih daje zakonodajalec določenim uradnim osebam, ki izvršujejo javna pooblastila, je prav v tem, da so te osebe zakonsko pokrite za izvajanje določenih ukrepov (načelo zakonitosti), ter s tem ekskulpiran kazenske in civilne odgovornosti v primeru, da ravnajo skladno z določili pozitivne zakonodaje. Kot prav tu navaja Žaberl (2005) lovskemu čuvaju v primeru ukrepanja po lastnem preudarku ne nudi garancije oziroma pokritja njegovega ukrepanja.

4 Predlogi za prakso z zaključkom

V prispevku smo skušali zajeti in prikazati pooblastila lovskega čuvaja z nekaterimi slabostmi in potrebnimi aktivnostmi za v bodoče, da bo lovsko-čuvajska služba tekla kot je zamišljena. Menimo, da je država z zakonodajo enostavno pooblastila lovske čuvaje za opravljanje nalog s

področja lova, varstva okolja in narave, vendar mu pri tem ni ravno dodelila kakšnih potrebnih ukrepov ali vzvodov, da lahko nalogo opravi v primeru, da pride do zapletov. Res tudi je, da se lovski čuvaji vedno manj srečujejo s krivolovom, vsaj mislimo tako, in da pri teh ukrepih zoper krivolovce bi vendarle lovski čuvaj potreboval kakšno prisilno sredstvo. Vsekakor pa bo potrebno urediti zakonske določbe, ki se nanašajo na pooblastila lovskega čuvaja. Pooblastila so sicer dobra, vendar zakonsko nedodelana ali celo nekoliko smešno in laično napisana.

Za prakso Lovski zvezi Slovenije (LZS) priporočamo naslednje:

1. usposabljanje lovskih čuvajev, ki so v funkciji s področja praktičnega opravljanja svojih pooblastil
2. letno usposabljanje lovskih čuvajev v funkciji s področja okoljevarstvene zakonodaje
3. izdelava priročnika za delo lovskih čuvajev
4. aktivnosti LZS za usposabljanje naravovarstvenih nadzornikov iz vrst lovskih čuvajev
5. pri spremembi lovske zakonodaje urediti neskladja zakonskih določb in uporabe izrazov v zakonu.

Lovski čuvaji bodo morali obvladati tudi veliko več veščin, ki pa niso samo s področja lovstva ampak tudi z veščinami kot so vodenje konfliktne komunikacije, stikov z javnostmi in tudi pisanje pisnih izdelkov. Vse navedeno bo potrebno poskrbeti v okviru komisij za izobraževanje v lovskih organizacijah. V smislu samih pooblastil najdemo precej kritike, ki jo je navedel Žaberl (2005). Konkretnije je obdelal sistematično vsako pooblastilo lovskega čuvaja in našteva posamezne določbe zakona, ki uporablja izraze, ki se ne uporabljajo več. Tako navaja, da je v zakonu navedeno, da lovski čuvaj obvešča in izroča organom za notranje zadeve. Takšno izrazoslovje se od leta 1988 ne uporablja več in jih tako Zakon o policiji kot tudi Zakon o kazenskem postopku nadomeščata s terminom Policija.

Pri sami privedbi se Žaberl (2005) sprašuje, kako bo lovski čuvaj opravljal privedbo, ki je grobi poseg v svobodo posameznika, pa za to sploh ni usposobljen. Še najbolj pa posveča pozornost določbi glede »samoobrambe« in uporabo orožja, ko pa noben predpis ne uporablja pojem samoobrambe, čeprav je za to jasen izraz oziroma pojem po KZ (2004) si se imenuje silobran.

Na slovenskem je malo institucij in organizacij, ki slavijo visok častitljiv jubilej, kot je stoletnica obstoja. Še manj pa je takih, ki bi se lahko pohvalile z neprekinjenim organiziranim delovanjem. V sto letih se je nabralo marsikaj, vendar pa dobi tako obsežna in raznolika zgodba svoj pravi lesk in resnično vrednost šele takrat, ko vidimo, da jo prežemata dve temeljni vrednosti: celovita skrb za naravo in nezanemarljiva vloga pri ohranjanju slovenskega naroda.

Ekološki in nacionalni vidik ostajata torej v svojem bistvu nespremenjena vse od leta 1907. »Mar ni to najboljši dokaz, da je tudi po sto letih sled še vedno sveža, zaveza pa še vedno na pravi poti?«

Lovska zakonodaja v glavnem ureja dva odnosa-odnos človek:divjad ali širše človek:narava in pa odnose med ljudmi glede divjadi, to je glede na to, kakšne so pravice posameznika ali posameznih slojev ljudi do lova in prilastitve divjadi.

Kot lovka bi dodala še tale citat :

» Naše društvo ne pozna politike, temveč je odprto vsakemu lovcu in ne preiskuje njegovih političnih nazorov. Kdor je vnet lovec, nam je dobrodošel in naj kaže to ali ono politično barvo. Mi poznamo samo eno barvo-to je-zelena, barvo svojih lovišč.« (Dr. Ivan Lovrenčič, 1907).

5 Literatura

- Kazenski zakonik Republike Slovenije. (2008). *Ur. list RS*, (55).
- Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. (2005). *Ur. list RS*, (120).
- Pravilnik o dopolnitvah Pravilnika o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. (2006). *Ur. list RS*, (79).
- Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. (2005). 73/2004 in 23/2005
- Pravilnik o organizaciji gojitveno-čuvajske službe ter o programu in načinu opravljanja izpitov za lovskega čuvaja. (1978). *Ur. list RS*, (7).
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Ljubljana. (20.5.1999). Sodba I Ips 245/97.
- Zakon o divjadi in lovstvu – ZDLov-1. (2004, 2008). *Ur. list RS*, (16/04).
- Zakon o kazenskem postopku. (2007). *Ur. list RS*, (32).
- Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi, ter upravljanju lovišč. (1976). *Ur. list RS*, (25).
- Zakon o varstvu javnega reda in miru. (2006). *Ur. list RS*, (70).
- Zakon o orožju. (2000, 2004, 2005). *Ur. list RS*, (61/00, 73/04 in 23/05).
- Zakon o osebni izkaznici. (2005). *Ur. list RS*, (100).
- Žaberl, M. (2007). Ribiško čuvajska služba in njena pooblastila. *Pravna praksa*, 29(30), 17-19.
- Žaberl, M. (2005). Pooblastila lovskega čuvaja. *Pravna praksa*, 43.
- Žaberl, M. (2004). *Priročnik za gospodarjenje in ribiške čuvaje*. Ljubljana: Ribiška zveza Slovenije.